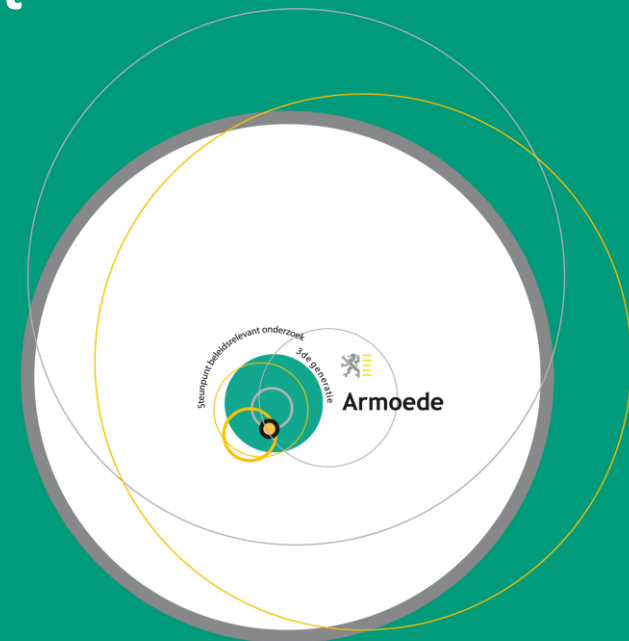

Kinderarmoede: bestrijding via beleid

29 mei 2015, Senaat

Danielle Dierckx
namens Centrum OASeS - UAntwerpen
en het Vlaams Armoedesteunpunt

Diachronie van het kinderarmoedebeleid

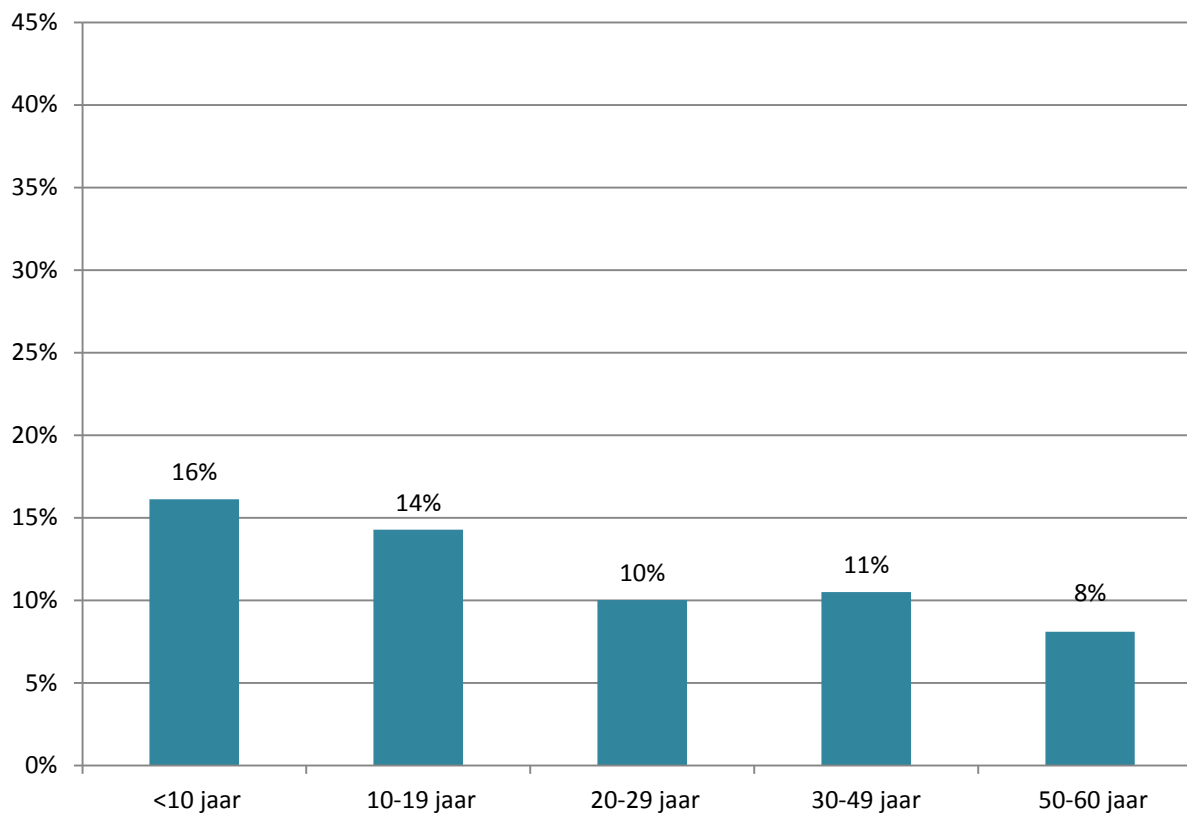

- 20 jaar na Algemeen Verslag over de Armoede (KBS, 1995)
 - Rechtenbenadering
 - Thema's gerelateerd aan kinderen: onderwijs, plaatsing van kinderen
- 5 jaar na het Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie (2010)
 - Poging tot 'Recommendation on Child Poverty and Child Well-being'
 - 3 'key policy objectives':
 - 1. Ensuring that children grow up in families with sufficient resources to meet their essential needs;
 - 2. Making sure children, while growing up, have access to the services and opportunities that will enhance their present and future well-being and enable them to reach their full potential, with particular attention to the most vulnerable children
 - 3. Promoting the active participation of children and young people in decision-making'

Definitie Kinderarmoede(beleid)

- Armoede vanuit kinderperspectief:
 - D.w.z. sommige domeinen van uitsluiting krijgen meer aandacht
 - Het is onderdeel van de armoedeproblematiek
- Categoriale beleidsordening primeert: een primaire, offensieve aanpak wordt uitgetekend vanuit kinderen als doelgroep
 - Dus geen armoedebeleid dat secundair, reactief kijkt wat het voor de kinderen heeft betekend
- Risico's van de verenging van een armoedebeleid tot een kinderarmoedebeleid :
 - kan leiden tot de idee dat andere maatregelen, die inzetten op bescherming en herverdeling, minder aandacht zouden moeten krijgen.
 - kinderen worden als slachtoffers gepercipieerd en zo wordt een culpabiliserend schuldmodel ten aanzien van ouders opgebouwd. Daarbij vergeet men dat kinderarmoede steeds ook gezinsarmoede is.

Figuur: Multidimensionele armoede naar leeftijd in België (EU-SILC 2011, eigen berekeningen)

Bron: Dierckx, D., e.a. (2014), Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting

Waarom neemt de armoede bij kinderen toe?

Een analyse van de verschuivingen tussen SILC 2006 en SILC 2011 toont dat kinderarmoede in België vooral toegenomen is omdat de armoederisico's gestegen zijn in huishoudens waarvan de werkintensiteit beneden 85% ligt, dit wil zeggen in die huishoudens die niet behoren tot de zeer werk-rijke groep,

(Vandenbroucke en Vinck, 2013).

Beleidsparadigma's

Typologie van beleidsstrategieën (Dierckx, 2007)

	Gericht op interne oorzaken	Gericht op externe oorzaken
Micro: het individu	Sanctioneringsbeleid <i>Gebaseerd op het individueel schuldmodel</i> Voorbeeld: straffen van profiteurs	Opgangbeleid <i>Gebaseerd op het individueel ongevalmodel</i> Voorbeeld: tijdelijke hulp aan personen met tegenslag
Meso: Groepen en voorzieningen	Toegankelijkheidsbeleid <i>Gebaseerd op het institutioneel schuldmodel</i> Voorbeeld: toegankelijkheid van voorzieningen	Sensibiliseringsbeleid <i>Gebaseerd op het institutioneel ongevalmodel</i> Voorbeeld: sensibiliseren en informatieverspreiding
Macro: 'de' samenleving	Grondrechtenbeleid <i>Gebaseerd op maatschappelijk schuldmodel</i> Voorbeeld: sociale grondrechten afdwingbaar maken	Conjunctureel beleid <i>Gebaseerd op maatschappelijk ongevalmodel</i> Voorbeeld: tijdelijke maatregelen om economie op te krikken

Beleidsdoelen

- De focus ligt op *het bestrijden van armoede bij kinderen en de preventie van armoede op jonge leeftijd.*
 - 1) inzetten op het gezin: creëren van kansrijke omgeving om in op te groeien (via werk, opleiding, inkomensbescherming, herverdeling)
 - 2) deelname van jonge burgers aan alle levensdomeinen
- “Policies should focus on children’s present quality of life and on the longer-term impacts of poverty and social exclusion on their future life as adults and on society as a whole.” (EC, European commitment to social protection and social inclusion, 2010)

Maatregelen

1. Optimale ontwikkeling van elk kind

2. Kwaliteitsvolle leefomgeving voor elk kind

3. Goede zorgen voor elk kind

⇒ Vooral gefocust op gezinnen met hoogste kinderarmoede:

⇒ Grote gezinnen

⇒ Eenoudergezinnen (alleenstaande moeders)

⇒ Gezinnen van buitenlandse herkomst

1. Optimale ontwikkeling van elk kind

Focus op opvoeding/ontwikkeling en onderwijs/opleiding

A. Ontwikkeling

Een verminderde interactie tussen werkende moeder en kind kan de ontwikkeling van het kind verstoren (OECD, 2010)

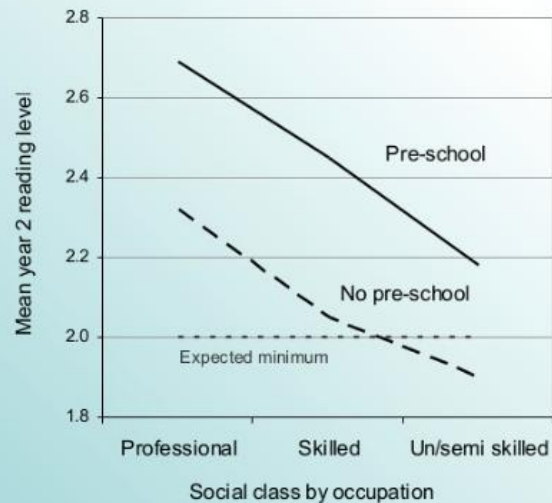
Een kwaliteitsvolle relatie tussen kind en moeder en een kwaliteitsvolle kinderopvang zijn echter positief voor de cognitieve (cfr. Sharif, 2013) en socio-emotionele ontwikkeling van het kind.

- ⇒ Gezinsondersteuning (uitbreiding zorgverlof alleenstaanden, vorming)
- ⇒ Kwaliteitsvolle kinderopvang (scholing personeel, aantal, link onderwijs,...)

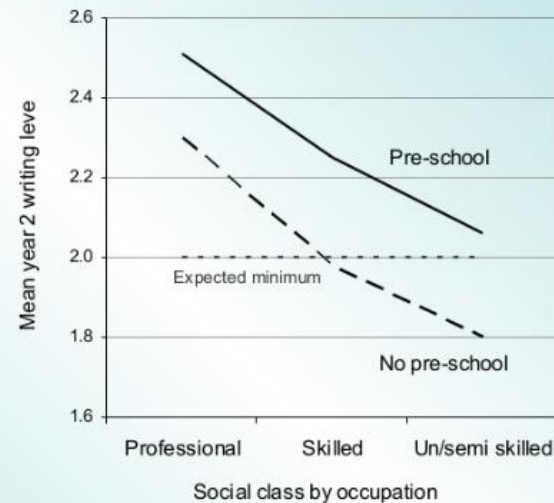
Figuur: Effecten van socio-economische status en Early Childhood Education and Care op 7-jarige leeftijd (UK)

The effect of social class and pre-school attendance on literacy at age 7

READING at key stage 1, social class and pre-school experience

WRITING at key stage 1, social class and pre-school experience

From Sylva et al. (2004)

1. Optimale ontwikkeling van elk kind

B. Onderwijs / opleiding

Uitsluitingsmechanismen omwille van financiële barrières, sociale en culturele drempels

Kinderen uit een huishouden met ouders met een lagere socio-professionele status hebben een hoge kans op vertraging in het onderwijs

België combineert een hoog prestatieniveau met een hoge ongelijkheid: het verschil tussen de beste en slechtste leerling is bijzonder groot

- ⇒ Kostenbeleid (school- en studietoelages)
- ⇒ Kwaliteit kleuteronderwijs meten
- ⇒ Excellentie via selectiviteit combineren met toegankelijkheid en democratiseren
- ⇒ Bruggen bouwen/herstellen naar vrijetijdsaanbod

2. Kwaliteitsvolle leefomgeving voor elk kind

De aanwezigheid van een degelijke huisvesting, speelruimtes en voorzieningen zoals bibliotheken, parken, gezondheidsdiensten en sociale dienstverlening heeft een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen

Processen van socialisering en stigmatisering zorgen ervoor dat kinderen in arme buurten moeilijker aangepast geraken aan normen en waarde van de bredere samenleving

Kinderen die opgroeien in een 'armere' buurt hebben een verlaagde kans op latere tewerkstelling

- ⇒ **Buurtbeleid:** voorzieningen en open ruimte, sociale indicatoren in stadsontwikkeling (in functie van socialisatie, veiligheid en creatieve impulsen)
- ⇒ **Wonen:** private huurmarkt, sociale huurmarkt
- ⇒ **Gezondheid:** wijkgezondheidscentra, preventie zelfdoding

3. Goede zorgen voor elk kind

Focus op gezinsinkomens

De stress van een te laag inkomen straalt af op de kinderen

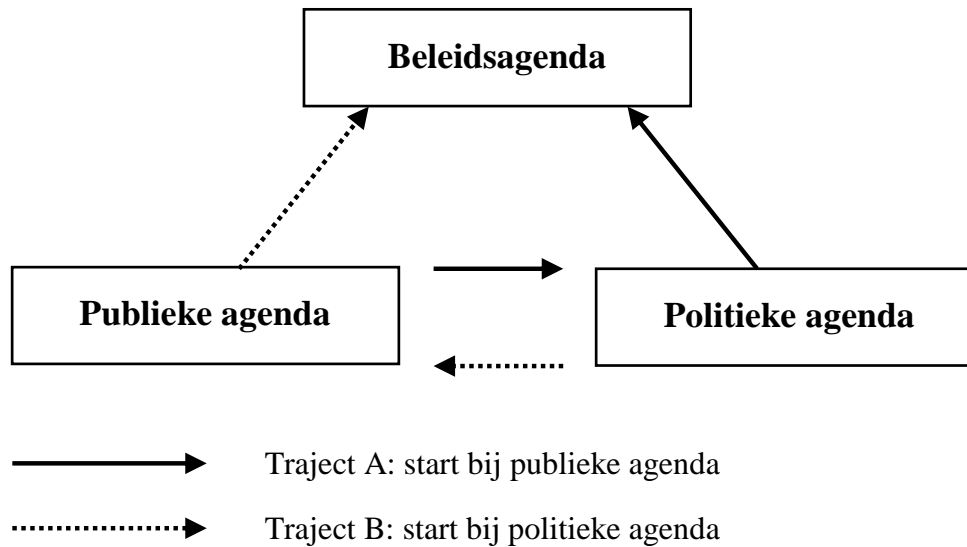
Tewerkstelling van de moeder blijkt een grote impact te hebben op het armoederisico bij kinderen

=> Tewerkstellingsbeleid is een noodzakelijke component in een kinderarmoedebestrijdingsstrategie + quod jeugdwerkloosheid

=> Familievriendelijk beleid bestaat uit publieke kinderopvang, ouderschapsverlof, andere financiële ondersteuning voor kinderen (kinderbijslag, etc)

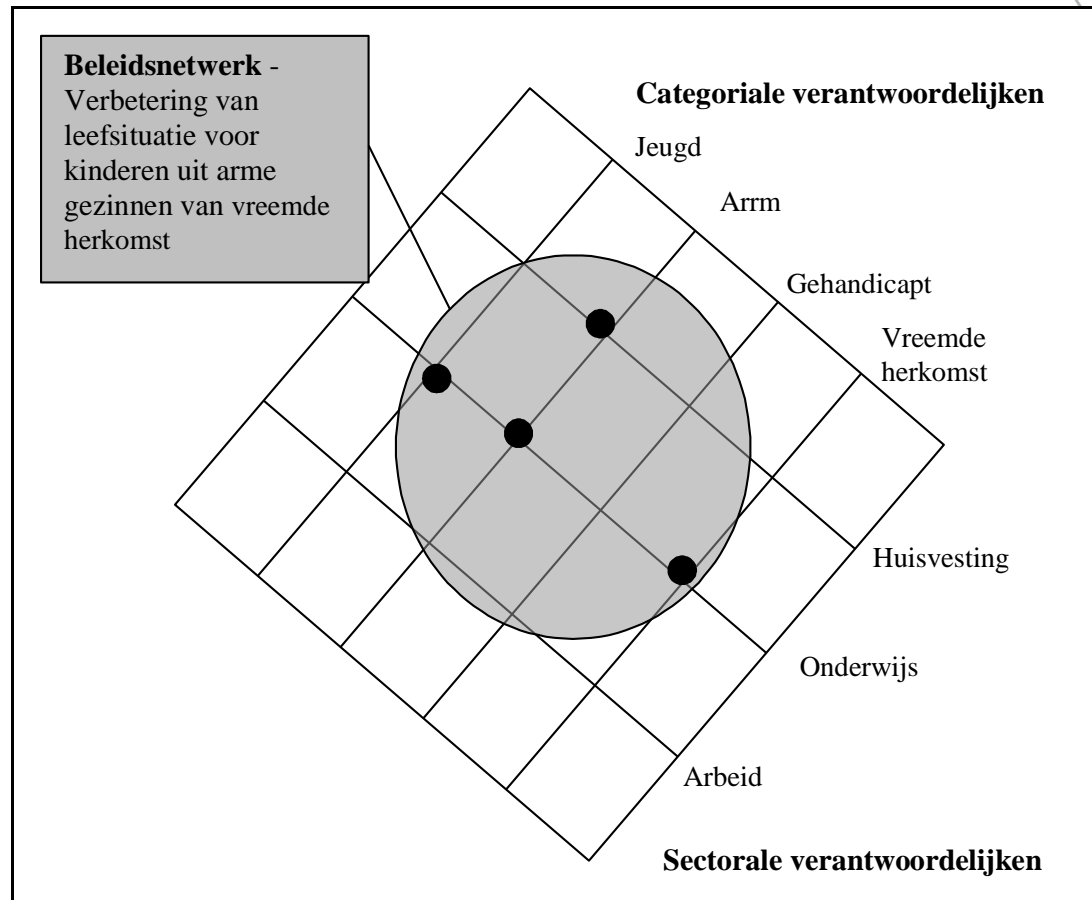
Beleidswetenschappelijke uitleiding

Soorten agenda's in relatie tot elkaar:

(Vandegraaf & Hoppe, 1992)

Flexibele beleidsorganisatie via beleidsnetwerken

(Dierckx, 2007)